

**MARIUS IOAN GREC, MARȚIAN IOVAN,
STELEAN IOAN BOIA: VASILE GOLDIȘ 150
DE ANI DE LA NAȘTERE (1862–1934)
(Editura Academiei Române, București, 2012)**

Eugen GAGEA¹

steduc@uvvg.ro

ABSTRACT: The book *Vasile Goldiș – 150th Birth Commemoration (1862–1934)*, issued by the Romanian Academy Publishing House in 2012, pays homage to national hero Vasile Goldiș, mastermind of the Great Union of 1 December 1918.

The volume comprises an Introduction containing articles on the life and works of the great scholar and patriot, Vasile Goldiș; Vasile Goldiș, articles and discourses (selection of texts); *The Life of Vasile Goldiș in Dates*; *Selected Bibliography*.

The coordinators of this volume are Professors Marius Ioan Grec, Marțian Iovan, Ștelean Ioan Boia – researchers in the field of history at “Vasile Goldiș” Western University of Arad, who have the merit of enriching Vasile Goldiș’ bibliography with novel data.

KEY WORDS: Vasile Goldiș, homage, patriot, national hero, Great Union

Cartea reprezintă un omagiu adus eroului național, Vasile Goldiș, corifeu al Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, înscriindu-se printre manifestările științifice și culturale, organizate de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Goldiș. După cum se arată în „Argument”, Vasile Goldiș este un nume de referință al istoriei noastre contemporane, numele lui fiind atașat idealului național: UNITATEA NAȚIONALĂ, iar ARADUL este locul unde s-a gândit, organizat și programatic realizat, MAREA UNIRE, care a condus la formarea STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN.

¹ Conf. univ. dr. Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, director al Centrului de Studii Istorice și Culturale „Vasile Goldiș”.

Volumul cuprinde, în cele 274 de pagini:

I. O *Introducere*, cu lucrări despre viața și opera marelui cărturar și patriot, Vasile Goldiș;

II. *Vasile Goldiș, articole și discursuri (selecție de texte)*;

III. *Viața lui Vasile Goldiș în date; Bibliografie selectivă*.

Credincios idealului național, Vasile Goldiș a susținut cu fermitate interesele românilor din Transilvania și Banat în numeroasele sale intervenții de la tribuna Parlamentului din Budapesta. S-a remarcat și printr-o activitate publicistică de excepție, susținând plenar interesele națiunii române, dovedindu-se un spirit european, o paradigmă pentru contemporani și pentru posteritate. Prezent la toate acțiunile care au pregătit Marea Unire, a elaborat și susținut cu solemnitate Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, la baza căreia au stat ideile democratice care vor marca viața politică românească de atunci și de mai târziu, după cum remarcă profesorul Aurel Ardelean în *Introducerea cărții*.

Prin viața, opera și activitatea sa politică și culturală – se arată, în continuare, în același text – Vasile Goldiș și-a înscris pentru totdeauna numele cu litere de aur, în Cartea de istorie a neamului, constituind pentru contemporani și posteritate un reper moral fundamental, iar pentru Europa Unită un model de gândire politică ce pune mai presus valorile universale ale democrației.

În continuare este prezentat articolul: *Autobiografia mea* de Vasile Goldiș, iar istoricul Augustin Mureșan publică *O notiță cu privire la obârșia și arborele genealogic al familiei Goldiș*. Marius Grec – decanul Facultății de Științe Umaniste, Politice și Administrative din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad prezintă *Muzeul Memorial „Vasile Goldiș”*, iar sub semnătura istoricului Alexandru Roz sunt publicate date despre *Elevul și studentul Vasile Goldiș*. Cornel Clepea prezintă pe *Vasile Goldiș ca secretar consistorial*, în

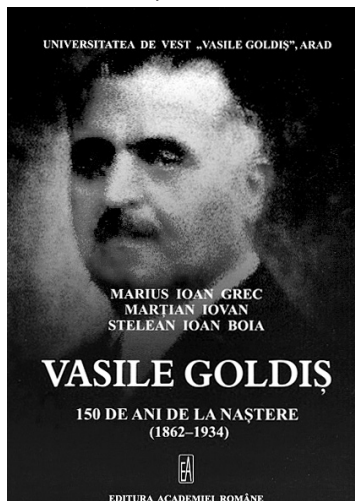

Foto: Marius Ioan Grec, Marțian Iovan, Stelean Ioan Boia: *Vasile Goldiș 150 de ani de la naștere (1862-1934)*, Editura Academiei Române, București, 2012, 274 p. (coperta)

timp ce istoricul Stelean Boia aduce noi date despre *Vasile Goldiș și problema națională*.

Dintre articolele și discursurile lui Vasile Goldiș – selectate de profesorul Marțian Iovan – semnalăm: *Discurs la aniversarea înființării Preparandiei din Arad* la comemorarea împlinirii a o sută de ani de existență a Institutului pedagogic gr. or. Român din Arad (3/15 noiembrie 1812), articol publicat de Vasile Goldiș în ziarul „Românul”, nr. 24, anul II, 1912; *Declarația de la Oradea din 12 octombrie 1918* publicată de Vasile Goldiș, în numele Comitetului Executiv al Partidului Național Român din Ardeal și Ungaria, în care se arată că „Națiunea română care trăiește în monarhia austro-ungară așteaptă și cere – după multe suferințe de veacuri – afirmarea și valorificarea drepturilor ei, nestrămutate și inalienabile, la deplină viață națională”².

Notă ultimativă către guvernul maghiar, Manifest către națiunea română, Manifest către popoarele lumii, Cuvântare la Adunarea de la Alba Iulia, Discursul rostit în sala tronului din 14 decembrie 1918 – sunt documente ferme, care consfințesc Actul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

În calitate de director al ziarului „Românul”, Vasile Goldiș avea să publice numeroase articole dedicate marilor personalități ale culturii române: Ion Luca Caragiale, Aurel Vlaicu, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Gheorghe Barițiu, Mihai Viteazul, episcopul Grigore Comșa etc.

Volumul de față mai cuprinde articole și discursuri prin care Vasile Goldiș – membru al Academiei Române – a contribuit la dezvoltarea învățământului românesc prin înființarea de școli și a unei Universități românești în Transilvania: *Preoții și învățătorii români, Legea învățământului primar, Școala cea bună, Țară și popor* (cuvânt rostit de Vasile Goldiș, în anul 1919, la înființarea Universității românești de la Cluj), *Școala confesională, Sufletul școlii primare, Societatea internațională a profesorilor secundari*, discurs rostit la întâmpinarea membrilor acestei societăți care au vizitat, la 27 iulie 1928, „Asociațiunea” (ASTRA), a cărei președinte era Vasile Goldiș.

În textul *Societatea Națiunilor și Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, publicat în acest volum, Vasile Goldiș se referă la discursul său din 14 decembrie 1918, susținut cu prilejul înmânării Regelui Ferdinand I Actul de unire de la Alba Iulia, în care se spune: „Dar

² Marius Grec, Marțian Iovan, Stelean Boia, *Vasile Goldiș 150 de ani de la naștere (1862–1934)*, București, Editura Academiei Române, 2012, p. 90.

unirea românilor într-un singur stat este totodată și o pretenție a civilizației omenești. Progresul acestei civilizații pretinde comunitatea națiunilor într-o unire de ordin social care să asigure libertatea și dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile mici și mari. Această unire a românilor va trebui să înfăptuiască gradat egalitatea condițiilor de viață pentru toți indivizii care o alcătuiesc, pe de altă parte, ea va trebui să se întemeieze pe principiul libertății și egalei îndreptățiri a neamurilor”.

În capitolul III, este prezentată *Viața lui Vasile Goldiș, în date*, după care autorii prezintă o amplă bibliografie selectivă.

Considerăm că volumul de față, *Vasile Goldiș 150 de ani de la naștere (1862–1934)*, coordonat de un prestigios colectiv de istorici ai Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad – Marius Ioan Grec, Marțian Iovan, Stelean Ioan Boia – constituie o valoroasă contribuție la cunoașterea vieții și operei celui pe care Octavian Goga l-a numit: *Părinte al Patriei*.